

Rola lidera wiejskiego w integracji społeczności lokalnych - dobre przykłady funkcjonowania stowarzyszeń na wsi

- Województwo opolskie, jako pierwsze w kraju w 1997 roku zainicjowało Program Odnowy Wsi czerpiąc doświadczenia od naszego niemieckiego partnera – landu Nadrenia – Palatynat, który był europejskim pionierem odnowy wsi i już od lat 70-tych z powodzeniem kształtował **poczucie odpowiedzialności mieszkańców za przyszłość swoich małych ojczyzn**.
- Poprzez 17 lat opolskich doświadczeń związanych z procesem odnowy **udało się przekonać wiejskie społeczności, że warto wziąć sprawy w swoje ręce**, warto zmieniać swoje najbliższe otoczenie, uczynić je miejscem pięknym, a przede wszystkim przyjaznym do pracy i zamieszkania.
- Program Odnowy Wsi **pobudził przedsiębiorczości mieszkańców wsi** zarówno w sektorach około rolniczych (sprzedaż bezpośrednia produktów rolnych z gospodarstw, agroturystyka) i pozarolniczych (turystyka wiejska, kulinaria, działania promujące walory kulturowe, przyrodnicze i krajobrazowe wsi).

Pobudzenie aktywności mieszkańców opolskich wsi odbywa się poprzez organizowanie przez Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego m.in.:

- warsztatów dla mieszkańców sołectw przystępujących do Programu Odnowy Wsi, szkoleń dla przedstawicieli grup odnowy wsi,
- wyjazdów na spotkania organizacji działających na obszarach wiejskich w Marózie, (inicjatywa lokalna, budowanie wspólnoty, współpraca organizacji pozarządowych z samorządami gminnymi, tworzenie stowarzyszeń jako „motorów” działań gminy),
- konkursu „Piękna Wieś Opolska”,
- krajowych i zagranicznych podróży studyjnych mających na celu wymianę dobrych praktyk,
- doradztwo fachowe w procesie odnowy wsi opolskich uczelni wyższych-projekty małej architektury, opracowania dot. waloryzacji zabytków,
- wymiana doświadczeń z Europejskim Stowarzysz. Odnowy Wsi ARGE,
- działania promocyjne - wydawnictwo broszur, książek, filmów.

Obecnie w opolskim programie odnowy wsi uczestniczą wszystkie gminy miejsko-wiejskie i wiejskie województwa - tj. 68 gmin i 703 sołectwa, co stanowi blisko 70 proc. wszystkich sołectw województwie

Dzięki Programowi Odnowy Wsi Województwa Opolskiego w wsiach tych powstały: świetlice wiejskie z salami szkoleniowymi i komputerowymi tzw. domy mieszkańców, będące miejscem spotkań społeczności wiejskiej, powstały urządzone „centra wsi” z funkcją plenerowych spotkań integracyjnych.

W/w przedsięwzięcia nie powstałyby bez współpracy i zaangażowania mieszkańców wsi, organizacji pozarządowych działających w sołectwie, lokalnych przedsiębiorców, samorządów gminnych, powiatowych i wsparcia Samorządu Województwa Opolskiego.

Program odnowy wsi nie funkcjonowałby na wsi bez zaangażowania mieszkańców, a zwłaszcza lidera, który pełni funkcję kluczową dla procesu odnowy wsi,

Rolą lidera jest pobudzenie lokalnej społeczności, umiejętne przekonanie mieszkańców wsi do działania, tak aby nie było dominacji i narzucania swojej woli, ale silne i mądre przywództwo,

Cechą wyróżniającą lidera jest charyzma, wiedza, umiejętności interpersonalne decydujące o dynamice i jakości działań na wsi.

Wyzwania przed jakimi stoi lider to budowanie zespołu, cedowanie pracy, pozyskania szerokiego zaplecza, w tym zastępcy i następcy.

Często **Liderem** odnowy wsi zostaje **Sołtys** - świadoma swojej roli osoba zaufania publicznego **Pani Gabriela Puzik** od 1994r. pełni funkcję sołtysa wsi Kadłub (gm. Strzelce Opolskie):

- radna, Przewodnicząca Rady Gminy Strzelce Opolskie,
- w 2003 zainicjowała przystąpienia Kadłuba do Programu Odnowy Wsi i została jego liderem,
- inicjatorka powstania Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Kadłub,
- pomysłodawca budowy Centrum Rekreacyjno-Sportowego „Kadłubek” (boiska do piłki nożnej, ręcznej, siatkówki, koszykówki, siłowni na wolnym powietrzu, placu z altaną i grillem), remontu Domu Strażaka, w którym powstało Centrum Kulturalno-Rozrywkowe
- założycielka Kadłubskiej Izby Tradycji, organizatorka „Dni Kadłuba” oraz „Święta Syra Kadłubskiego”, pomysłodawca kadłubskiego „Muzeum bez Murów”.

Zaradności, entuzjazm i pracowitości Pani Gabrieli, sprawiły, że Kadłub stał się wizytówką Gminy Strzelce Opolskie, miejscowością znaną i wskazywaną wielokrotnie jako przykład do naśladowania.

„Najpiękniejsza Wieś Opolska 2008”

Innym przykładem **Lidera**, któremu powierzona została funkcja zaufania publicznego jest **Pan Andrzej Puławski** z Zagwiździa (gm. Murów).

Od 1976r. był druhem, później Prezesem Gminnego OSP. W 1987r. założył Społeczny Komitet Odbudowy Zabytków w Zagwiździ mający na celu odbudowę z ruin kompleksu pozostałego po dawnej Hucie Żeliwa w Zagwiździ,

Praca społeczna Pana Puławskiego na rzecz odnowy wsi została doceniona i w 2002r. został wybrany Wójtem Gminy Murów.

Dzięki pracy i wrażliwości **Pana Andrzeja Puławskiego** odnawiane są: zabytki architektury całej gminy, w odremontowanym kompleksie starej huty powstała Regionalna Sala Muzealna, przy wsparciu środków unijnych remontowane są obiekty sakralne, odnawiane są ogrody i parki,

Organizowane są rozpoznawalne w całym regionie przedsięwzięcia kulturowe np. Europejskie Dni Dziedzictwa,

Od lat Pan Wójt wspiera również najbardziej potrzebujących mieszkańców gminy, podopiecznych Domu Dziecka i Domu Samotnej Matki,

„Zadbany Zabytek” organizowany przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

„Złotej Spinki” w kategorii „Samorządowiec”,

Kolejnym przykładem **Liderki**, której zaangażowanie i praca społeczna na rzecz sołectwa i gminy zostały docenione jest **Pani Róża Malik**- Burmistrz Prószkowa

- 1994. - Przewodnicząca Rady Sołeckiej w Złotnikach (gm. Prószków)
- współzałożycielka Parafialnego Caritas w Chrząszczycach
- lider odnowy wsi – współautorka sołeckiej strategii rozwoju Złotnik – misja: „*Złotniki miejscem weekendowych atrakcji*” – integracja ludzi, rewitalizacja wszystkich terenów wiejskich, organizacja festynów, imprez kulturalnych
- organizatorka „*Złotu czarownic*” na Babiej Górze (Złotniki)
- gminny koordynator programu „odnowa wsi” – współorganizatorka I kongresu „odnowy wsi”
- 2002 r. Wójt Gminny Prószków, 2004r. Burmistrz Prószkowa

Wójt Gminy Pakosławice **Pan Jarosław Nosal**

- 1999-2006 lider odnowy wsi w sołectwie Goszowice (przysiółek Frączków),
- współzałożyciel i wiceprezes Stowarzyszenia Odnowy Wsi „Wspólne Horyzonty”
- inicjator utworzenia świetlicy wiejskiej, pracowni komputerowej we wsi, remontu starej hydroforni, poprawy estetyki w całej wsi- złamanie stereotypu wsi popegeerowskiej
- 2006r. Frączków wyróżniony w Europejskim Konkursie Odnowy Wsi ARGE, którego motto brzmiało „Zmiana jako szansa”.
- w tym samym roku po wyborach samorządowych Pan Nosal został wybrany Wójtem Gminy Pakosławice

Aktywni mieszkańcy wsi, **lider**, **grupa odnowy** chcąc sformalizować swoją działalność zrzeszają się tworząc organizację mającą na celu działania związane z rozwojem wsi - **Stowarzyszenie Odnowy Wsi**.

Na opolskich wsiach należących do Programu Odnowy Wsi funkcjonuje ponad **700 organizacji pozarządowych**, z czego **200** stanowią **Stowarzyszenia Odnowy Wsi**.

Założenie Stowarzyszenia bardzo często daje więcej możliwości pozyskiwania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych, przyczynia się do lepszej promocji wsi i efektywniejszej współpracy organizacji działających we wsi.

Przykładem takiego współdziałania jest **Kamień Śląski** (1300 mieszkańców) w gminie Gogolin, który przystąpił do POW w 2000r.

Organizacje pozarządowe: Rada Sołecka, Rada Parafialna, OSP, Koło Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Niemców na Śląsku Opolskim, Koło Emerytów i Rencistów, Koło Caritas.

Liderzy w/w organizacji skupieni są w założonym w 2003r. **Stowarzyszeniu Przyjaciół Kamienia Śląskiego**

Członkowie **Stowarzyszenia Przyjaciół Kamienia Śląskiego** przeprowadzili wzmożone prace tworząc profil miejscowości jako miejsca pielgrzymkowego i wiejskiego kurortu.

- W sąsiedztwie Sanktuarium św. Jacka utworzono wiejskie centrum ze stawem z szeregiem fontann i pomostem, który obecnie jest miejscem „Koncertów na wodzie”.
- Skupieni przy Stowarzyszeniu mieszkańcy wsi przy wsparciu środków gminnych i funduszy unijnych pracą społeczną utworzyli i utrzymują Plac Spotkań Wiejskich, Teren Sportowo-Rekreacyjny (z boiskami do piłki nożnej, siatkowej, kortem tenisowym, bieżnią, placem zabaw i siłownią na dworze), Izbę Tradycji, świetlicę młodzieżową, salę bilardową i toalety publiczne.
- Największym przedsięwzięciem kulturalnym organizowanym przez wieś jest *Jarmark Odpustowy u św. Jacka*, który gromadzi kilkanaście tys. osób, (zawody w rzucie kamieniem i rogaliki św. Jacka)

Współdziałanie organizacji skupionych w Stowarzyszeniu sprawiło, że Kamień Śląski jest najbardziej utytułowaną wsią w regionie- wyróżnioną w Konkursie o Europejską Nagrodę Odnowy Wsi ARGE w 2004r., „Najpiękniejsza Wieś Opolska” 2004r, „Najpiękniejsza Wieś XV-lecia Odnowy Wsi” w 2012 r.

Działalność założonego w 2010r. **Stowarzyszenia „Nasza Wieś” ze Starych Siołkovic** (gm. Popielów) to kolejny przykład na to, że współpraca może integrować i inspirować lokalną społeczność.

Początkowa współpraca z pozostałymi organizacjami pozarządowymi wsi tj.: Radą Sołecką, OSP, Radą Parafialną, Kołem Mniejszości Niemieckiej oraz Parafialnym Zespołem Caritas opierała się na wspólnej organizacji lokalnych imprez kulturalnych m.in. „Wodzeniu Niedźwiedzia” „Majówki u Farorza”, „Spotkań Adwentowych”,

Odniesione sukcesy organizacyjne przy realizacji w/w projektów zmobilizowały członków Stowarzyszenia do realizacji projektów inwestycyjnych. Dzięki modernizacji remizy OSP powstała świetlica wiejska, izba pamięci, biblioteka oraz Informatyczne Centrum Edukacji Oświatowej z salą komputerową.

Obszar wsi obsadzono różnorodną roślinnością spójną z otoczeniem, tak aby był atrakcyjny o każdej porze roku. Wóz drewniany przy rondzie obsadzono kwiatami nawiązując do dawnego szlaku handlowego z Wrocławia do Krakowa z przełomu XVI i XVII wieku.

Skupieni w [Stowarzyszeniu „Nasza Wieś”](#) liderzy i mieszkańcy wsi Stare Siolkowice przy wsparciu środków gminy i funduszy unijnych w ramach PROW na lata 2007-2013 zrealizowali projekt „Zagospodarowanie centrum wsi”. Projekt polegał na wyeksponowaniu historycznie ukształtowanego układu przestrzennego wsi z wizualnym odtworzeniem istniejących w przeszłości stawów.

W efekcie powstał w centrum wsi ciąg rekreacyjno-spacerowy długości 350 m ze stalowymi pompami, wylewkami studni wiejskich oraz kamiennymi korytami z wijącą się niczym strumień-ścieżką łączącą wszystkie placyki- dawne zbiorniki wodne z symbolicznym wodotryskiem powstałym przy zagospodarowanym stawie przy kościele.

Sołectwo zwyciężyło w konkursie „Piękna Wieś Opolska 2010”.

Zagospodarowana przestrzeń w centrum wsi otrzymała nagrodę główną w konkursie samorządu województwa „Najlepsza Przestrzeń Publiczna Województwa Opolskiego 2011”.

Kuniów gm. Kluczbork przystąpił do Programu Odnowy Wsi w 2001r. (około 1000 mieszkańców)

- Organizacja pozarządowe: OSP, Parafialny Zespół Caritas, LZS, Koło Mniejszości Niemieckiej, Koło Gospodyń Wiejskich, Oddział Polskiego Związku Hodowców Gołębi Poczтовых.
- 2004r. powstaje **Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Kuniów** składające się z 24 członków, w tym liderów pozostałych organizacji.
- Dzięki zaangażowaniu liderów i Stowarzyszenia przy wsparciu środków Gminy Kluczbork i SPO 2004-2006 powstaje w budynku szkoły Wiejski Dom Kultury z salą komputerową i bilardową. Wkład własny sołectwa ze środków zarobionych na festynach wiejskich, Dniach Kuniowa, Oktoberfest.
- Ski Klub, wypożyczalnia sprzętu narciarskiego
- Stowarzyszenie Kolarzy, wyścigi dreżyn ręcznych

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Kuniów

Projekt „Zabytkowa kuźnia i piekarnia- wspomnienie dawnych rzemioł”

Inicjatywa lidera i Stowarzyszenia w ramach projektu „Rolnictwo ekologiczne i społeczeństwo wspierające zrównoważony rozwój w regionie Morza Bałtyckiego bis”, konkursu „Kultura bliska- chrońmy nasze dziedzictwo kulturowe” Fundacji Wspomagania Wsi

- W XIX wiecznych odremontowanych budynkach kuźni i piekarni odbywają się warsztaty i pokazy dawnych zawodów rzemieślniczych. W/w budynki razem z powstałą obok izbą tradycji, szkołą i Wiejskim Domem Kultury tworzą Centrum Kultury i Tradycji w Kuniowie.
- Współdziałanie wszystkich organizacji we wsi skupionych w Stowarzyszeniu Na Rzecz Rozwoju Wsi Kuniów sprawiło, że wieś została w 2008 roku wyróżniona w Konkursie o Europejską Nagrodę Odnowy Wsi ARGE

Pilszcz gm. Kietrz przystąpił do Programu Odnowy Wsi w 1997r. (750 mieszkańców)

- Poprawa estetykę wsi:
 - „Kwitnące ZOO” 2005r - stworzenie z ziemi i metalowych konstrukcji sylwetek zwierząt i obsadzeniu ich odpowiednio komponowanymi kwiatami (paw, żółw, motyl, sowa, zając),
 - „Pilszczański szlak osobliwości z przeszłości” – 2006r.- 7 km trasa, 17 punktów krajobrazowych
- „Kramy na kółkach”- 2008r. mobilne kramy, do przydrożnej sprzedaży nadwyżek płodów rolnych.
- „Piernikowy zawrót głowy” -2010r. ze słodkim „Piernikiem z Pilszcza” na miodzie z mniszka lek.

Współpraca z Fundacją Wspomagania Wsi, Domem Współpracy Polsko-Niemieckiej, Federacją Inicjatyw Oświatowych w Warszawie, Bankiem Żywności i LGD Płaskowyż Dobrej Ziemi.

Stowarzyszenie na Rzecz Edukacji i Kultury w Pilszczu powstało w 2009r. w związku z likwidacją szkoły, organ prowadzący

- projekty edukacyjne „Z przedszkolem lepszy start”, „Z małej szkoły wielki świat”, „Fascynujący świat nauki i techniki”
- fundusz stypendialny najzdolniejszym absolwentom szkoły i stypendia dla studentów I roku w ramach „Stypendiów Pomostowych”,
- „Wyprawa po zdrowie”, Rządowy program „Bezpieczna i przyjazna szkoła”
- „ISKRY Aktywni Seniorzy- stworzenie sieci współpracy na rzecz edukacji osób starszych

„Najpiękniejsza Wieś Opolska” 2006, „Najlepszy projekt odnowy wsi” 2004, 2005, 2006, 2008, 2010.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

Arkadiusz Głąb

Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego

Tel. 77 44 82 124 email: drw@opolskie.pl

